

2. Зеркаль А.В. Корпоративна культура та комерційна свідомість персоналу – інноваційні напрями розвитку підприємств : монографія. Tallinn: Teadmus OÜ, 2022, 346 с.
3. Отенко І.П. Корпоративна культура: міжнародний та трансформаційний аспекти: монографія [Електронний ресурс] / І.П. Отенко, М.І. Чепелюк. – Харків: ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2018. – 243с.
4. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. // Центр економічної стратегії, 18.11.2024. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 26.11.2024)
5. Стеф Д. Плессі. Корпоративна культура через призму війни. // HR Camp-2022 (он-лайн конференція від robota.ua), 2022. URL: <https://budni.robota.ua/expert-thoughts/korporativna-kultura-cherez-prizmu-viyuni> (дата звернення: 05.11.2024)

Бойко С.В., Хлань А.О.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентки БП-1 «Маркетинг»
Науковий керівник: доктор філософії з економіки,
старший викладач Палієнко Т.П.

НАЦІОНАЛЬНІ ПРОГРАМИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ ТА НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

В умовах війни приймаються екстрені рішення щодо надання необхідної фінансової підтримки, аби забезпечити виживання бізнесів, збереження робочих місць та соціальний захист людей. Проте разом з необхідністю допомоги зростають і ризики, зокрема неконтрольоване або неефективне спрямування ресурсів призводить до посилення інфляційних процесів, розвитку корупційних схем, а також до формування залежності підприємств і населення від державних субсидій. Актуальність теми дослідження обумовлена потребою у аналізі дієвості програм економічного спрямування та їх потенціалу щодо стимулювання економічного відновлення країни.

Для аналізу програм фінансової підтримки бізнесу та населення в Україні було взято програму національного кешбеку «Зроблено в Україні» та фінансову програму допомоги «Зимова єПідтримка», яку анонсував уряд наприкінці жовтня 2024 року.

«Національний кешбек» — державна програма підтримки українських виробників, ініційована Президентом України, у межах якої громадяни можуть отримати 10% від вартості придбаних вітчизняних товарів. Метою програми є стимулювання економіки країни, підвищення попиту на українські товари та зміна споживчих звичок, щоб місцеві продукти стали пріоритетним вибором для населення. Бета-тестування програми стартувало 2 вересня 2024 року. Як повідомила перша віцепрем'єр-міністерка економіки Юлія Свириденко, за час бета-

тестування програми, яке тривало з 2 вересня, українці оформили понад 2 мільйони карток [1].

На думку таких провідних аналітичних центрів, як Інститут соціально-економічної трансформації, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, CASE Україна, Інститут податкових реформ, Advanter Group, Growford Institute, Офіс шеф-економіста Коаліції бізнес-спільнот за модернізацію України, Палата податкових консультантів та Центр громадської експертизи, запропонований механізм підтримки вітчизняних виробників є фінансово обтяжливою для Державного бюджету та доволі складною в адмініструванні. Крім цього, будуть порушені конституційні права громадян України в частині отримання доступу до їх приватного життя, а саме їх покупок. Несправедливий механізм кешбеку, який діє виключно через торговельні мережі - надалі викривить умови конкуренції на роздрібному ринку, де такі мережі вже мають превалюючу ринкову силу. Такий механізм завдасть шкоди дрібним виробникам та реалізаторам і у такий спосіб надалі посилить ринкову владу великих роздрібних мереж [2].

Витратити накопичені гроші на свій розсуд теж не вийде. Держава передбачила чіткий список послуг, на які можна витратити кошти кешбеку: медичні послуги, спорт, кіно, ресторани, оплата комунальних послуг, транспорту, мобільного зв'язку, а також на підтримку ЗСУ або купівлю військових облігацій [1]. Проте заступниця Міністра економіки України, Надія Бігун, зазначає, що ця програма забезпечить зростання ВВП: «за нашими прогнозами, це забезпечить до 0,25% пунктів зростання. Це, відповідно, залежатиме від того, скільки населення буде залучено та наскільки активно ця програма розширюватиметься і буде популярною з точки зору споживачів» [3].

Виконавчий директор Центру економічної стратегії Гліб Вишлінський зазначив, що, якщо програма запрацює на повну, вона матиме позитивний вплив, особливо для тих родин, які витрачають більшу частку свого доходу на продовольчі товари, і зможе частково компенсувати підвищення військового збору. Програма також цікава для українських компаній, що конкурують з іноземними виробниками, зокрема в харчовій промисловості. Також Г. Вишлінський зазначив, що вибір українських товарів на користь імпортерів позитивно позначиться на торговельному балансі країни: чим більше ми виробляємо самі, тим менш потрібно імпортувати. А вищий попит на українські товари збільшує кількість високооплачуваних робочих місць в Україні та прибутки українських підприємців [4].

За даними Держстату у жовтні 2024 року ціни на продукти харчування зросли на 0,5% - 29,2% порівняно з вереснем, тобто витрати українців на харчування зросло на 62-3624,42 гривні [5]. Подорожчання товарів спричинено в тому числі впровадженням програми національного кешбеку, адже виплати мають забезпечувати саме підприємці. Тобто кешбек не скоротив витрати українців, а навпаки збільшив. Це негативно відображається на фінансовому стані окремого українця або домогосподарства, знижуючи платоспроможність. Таким чином за

рахунок збільшення витрат на харчову сферу можуть постраждати інші сфери економіки.

Програма «Національний кешбек» є ініціативою для підтримки українських виробників та стимулювання економіки, але її впровадження викликає низку суперечок. З одного боку, програма сприяє підвищенню попиту на вітчизняні товари та може мати позитивний вплив на зростання ВВП, створення нових робочих місць і зменшення імпорту. З іншого — програма потенційно порушує конкуренцію, оскільки підтримує лише великі торговельні мережі, посилюючи їхню ринкову владу на шкоду дрібним виробникам.

Також варта уваги нещодавно ухвалена програма «Зимова єПідтримка», що спрямована на безпосередню фінансову підтримку населення шляхом прямих виплат та дозволяє людям витратити отримані кошти на визначений урядом перелік українських товарів та послуг.

Програма «Зимова єПідтримка» — урядова програма, ініційована Президентом України Володимиром Зеленським, яка надає кожному українцю та українці по тисячі гривень для оплати українських товарів та послуг з 1 грудня 2024 року. Кошти можна використати на ліки, книжки, одяг, квитки на автобус чи залізницю, оплату комунальних послуг, а також на підтримку української армії через благодійні внески [6].

Однак існують певні ризики, пов'язані з впровадженням цієї програми. Один із них — можливість девальвації гривні та зростання інфляції, оскільки значні виплати населенню можуть збільшити попит на товари та послуги, що призведе до підвищення цін. Схожа ситуація склалася у 2008 році під час компенсацій вкладникам колишнього Ощадбанку СРСР, коли масові виплати громадянам створили інфляційний тиск і призвели до економічних труднощів [7]. Наприклад, у 2008 році, коли вкладникам видавали по 1 тисячі гривень, інфляція за один квартал зросла до 16%. Хоча близько 1,4 мільйона людей отримали компенсації, для решти 21 мільйона громадян це обернулося значним підвищенням цін і збільшенням витрат. Такі політичні рішення часто базуються на популізмі, що посилює економічні ризики [9].

У своєму жовтневому прогнозі НБУ очікував вихід інфляції за межі 10% у січні 2025 року, проте з урахуванням останніх фактичних даних посилилися ризики, що це може відбутися раніше [8].

Загалом, ця програма підтримки спрямована для того, аби задонатити отриману тисячу гривень на ЗСУ. Це дозволить обійти заборону партнерів на використання коштів на військові цілі [4]. Однак це буде помітно, якщо так зробить багато українців. Більшість спрямує додаткові кошти на більш прозаїчні цілі – комунальні послуги чи ліки. Проте досвід попередніх років свідчить про можливі економічні ризики такого підходу. Хоча програма має значний соціальний і політичний потенціал, важливо ретельно зважувати її економічні наслідки, щоб уникнути повторення попередніх помилок і досягти збалансованого розвитку країни.

Отже, національні програми фінансової підтримки, такі як «Національний кешбек» та «Зимова єПідтримка», є частиною стратегії уряду держави з економічної стабілізації в умовах війни, де збереження бізнесу, підтримка населення та збройних сил є ключовими пріоритетами. Однак, кожна з цих програм має свої ризики та виклики: «Національний кешбек» може призвести до монополізації ринку великими мережами та дискримінації дрібних виробників, а програма «Зимова єПідтримка», попри свою соціальну спрямованість, може посилити інфляційні процеси та вплинути на девальвацію гривні, створюючи додаткові фінансові ризики. Тож, успіх таких ініціатив залежить від здатності уряду збалансувати стимули з контролем за видатками, забезпечити прозорість та ефективність використання коштів, аби уникнути негативних економічних наслідків. Зрештою, реальна ефективність цих програм виявиться лише в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Програма «Національний кешбек» офіційно стартувала. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/prohrama-natsionalnyi-keshbek-ofitsiino-startovala-iuliia-svyrydenko>(дата звернення: 21.11.2024).
2. Експертна оцінка проекту "Кешбек на українське". *ГОЛОВНА*. URL: <https://economics.org.ua/index.php/blog/411-keshbek-na-ukr>(дата звернення: 22.11.2024).
3. Media Center Ukraine. Презентація дослідження: «Ставлення українських споживачів до програми «Національний кешбек», 2024. URL: https://www.youtube.com/live/MWs4pwnsi18?si=OKu_65UibG8jrMxh(дата звернення: 21.11.2024).
4. Національний кешбек: підводні камені та практичні поради. *Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/nacionalniy-keshbek-pidvodni-kameni-ta-praktichni-poradi-12794340.html>(дата звернення: 22.11.2024).
5. Середні споживчі ціни на товари (послуги). *Держстат України*. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ct/sctp/Arch_sctp_u.htm(дата звернення: 21.11.2024).
6. Прем'єр-міністр: Уряд ухвалив порядок реалізації «Зимової єПідтримки». *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/premier-ministr-uriad-ukhvalyv-poriadok-realizatsii-zymovoi-ierpidtrymky>(дата звернення: 21.11.2024).
7. Індекс інфляції (2008). *Ставки, індекси, тарифи*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2008/>(дата звернення: 22.11.2024).
8. Національний банк України. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у жовтні 2024 року. *Національний банк України*.

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-jovtni-2024-roku>(дата звернення: 22.11.2024).

9. Лимар Ю., Груздев С. Віктор Ющенко: З нації глузують, а вона того не помічає. *ГЛАВКОМ*. URL: https://glavcom.ua/interviews/118630-viktor-jushchenko-z-natsiji-gluzujut-a-vona-togo-ne-pomichaje.html#google_vignette(дата звернення: 22.11.2024).

Габер П.М.

Ліцей «Фінансовий» м. Києва,
учениця 9 класу,
вихованка КЗПО «Київська Мала академія наук учнівської молоді»

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВПЛИВУ КРИПТОВАЛЮТ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, які докорінно змінюють фінансові системи та економічні відносини. У сучасному світі криптовалюти, такі як Bitcoin, Ethereum та інші, вже стали не лише інструментом транзакцій, а й невіддільною складовою фінансової екосистеми. Їхнє поширення впливає на державну монетарну політику, бізнес-середовище та інноваційні процеси, відкриваючи нові можливості, але й створюючи потенційні ризики. Зважаючи на прагнення України до інтеграції в європейський правовий простір, досвід ЄС можуть стати основою для формування ефективної стратегії регулювання криптовалютного ринку в Україні.

Bitcoin, перша та найвідоміша криптовалюта, офіційно був реалізованим у 2009 році. У статті «Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System», зазначається, що "Bitcoin" це децентралізована система електронних грошей, яка дозволяє здійснювати платежі напряму між сторонами, уникаючи фінансових установ, які стягують комісію за послуги з переказу грошових коштів. На думку розробників криптовалют, наявність посередника в системі електронної комерції є не тільки економічно неефективною через значні транзакційні витрати, але й непотрібною, адже проблема шахрайства не розв'язується[7]. Принципи Bitcoin стали основою для розвитку численних інших криптовалют, таких як Ethereum, що також дозволяють створювати нові фінансові продукти, як-от смартконтракти або децентралізовані фінанси (DeFi).

У контексті України, де криптовалюти офіційно не визнані і не мають чіткої правової регуляції, їх використання швидко зростає. Україна входить до топ-10 країн-лідерів прийняття криптовалют та DeFi[9], топ-10 країн за кількістю біткоїн-нодів, топ-15 країн з найбільшим заробітком на біткоїні[14]. Українці заробляють близько 15% усіх коштів від майнінгу, надаючи обчислювальні потужності для